SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA PAOLA MENGOZZIJA,

predstavljeni 29. marca 2007[1]

I – Uvod

1. Tribunal d'instance de Saintes (v nadaljevanju: Tribunal d'instance) je s sodbo z dne 16. novembra 2005 Sodišču na podlagi člena 234 ES predložilo v predhodno odločanje dve vprašanji glede razlage Direktive Sveta 87/102/EGS z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti[2].

2. Sodišče je v bistvu pozvano, naj po eni strani pojasni, ali člena 11 in 14 Direktive 87/102 omogočata, da se v nacionalnih predpisih, ki za uporabo navedene direktive določajo pravila o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga in storitev, ki se financirajo iz tega kredita, izvajanje teh pravil pogojuje z navedbo blaga in storitev, ki se financirajo s to kreditno pogodbo, po drugi strani pa naj pojasni namen Direktive 87/102, in ali je treba na podlagi prava Skupnosti nacionalnemu sodišču dopustiti možnost, da po uradni dolžnosti uporablja navedene nacionalne predpise tudi v primerih, ko nacionalna pravna ureditev takšno uporabo po uradni dolžnosti izključuje.

II – Pravni okvir

A – *Pravo Skupnosti*

3. V skladu s členom 1(1) in (2)(c) se Direktiva 87/102 „uporablja za kreditne pogodbe", to je za vse pogodbe, na podlagi katerih „kreditodajalec odobri ali obljubi, da bo odobril, potrošniku kredit v obliki odloženega plačila, posojilo ali drugo podobno finančno pomoč", s področja uporabe pa so izključene kreditne pogodbe iz člena 2 te direktive.

1 — Jezik izvirnika: italijanščina.

2 — UL 1987, L 42, str. 48. Ta direktiva je bila najprej spremenjena z Direktivo Sveta 90/88/EGS z dne 22. februarja 1990 (UL L 61, str. 14) in nato z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 98/7/ES z dne 16. februarja 1998 (UL L 101, str. 17).

4. V členu 4 Direktive 87/102 je v točki (1) predpisano pisno sklepanje kreditnih pogodb, v točki (2)(a) pa je določeno, da mora pisna pogodba vsebovati navedbo efektivne letne obrestne mere v odstotkih. V točki (3) tega člena je navedeno, da „[p]isna pogodba nadalje vključuje druge bistvene pogoje pogodbe" in da je „[v] Prilogi [I] k tej Direktivi [...] kot primer naveden seznam pogojev, za katere države članice lahko zahtevajo, da so kot bistveni vključeni v pisno pogodbo".

2. Kadar:

(a) za nakup blaga ali opravljanje storitev potrošnik sklene kreditno pogodbo z osebo, ki ni njegov dobavitelj;

in

5. V členu 11 Direktive 87/102 je določeno:

(b) imata kreditodajalec in dobavitelj blaga ali storitev že vnaprej sklenjen dogovor, po katerem da kredit na voljo izključno navedeni kreditodajalec potrošnikom navedenega dobavitelja za nakup blaga ali storitev pri navedenem dobavitelju; in

„1. Države članice zagotovijo, da obstoj kreditne pogodbe v nobenem primeru ne vpliva na pravice potrošnika nasproti dobavitelju blaga in storitev v primerih, ko blago ali storitve, kupljeno na podlagi take pogodbe, ni dobavljeno ali kako drugače ni v skladu s pogodbo za njegovo dobavo.

(c) potrošnik, naveden v pododstavku (a), dobi njegov kredit v okviru navedenega vnaprejšnjega dogovora; in

(d) blago ali storitve, ki je predmet kreditne pogodbe, ni dobavljeno ali je dobavljeno le delno ali pa ni v skladu s pogodbo o njegovi dobavi; in

(e) je potrošnik neuspešno uveljavil pravice nasproti dobavitelju;

je potrošnik nasproti kreditodajalcu upravičen uveljaviti pravice. Države članice določijo, v kakšnem obsegu in pod kakšnimi pogoji se te pravice lahko uveljavijo.

[...]".

6. Končno, člen 14 Direktive 87/102 določa, da:

„1. Države članice zagotovijo, da kreditne pogodbe ne odstopajo od predpisov nacionalnega prava, ki so sprejeti za uporabo te direktive ali so v skladu z njo, v škodo potrošnika.

2. Države članice nadalje zagotovijo, da se z oblikovanjem pogodb, zlasti z razdelitvijo zneska kredita na več pogodb, ne izogne predpisom, ki jih sprejmejo za uporabo te direktive".

B – *Nacionalna zakonodaja*

7. V francoskem pravu je predpise o potrošniških kreditih prvotno vseboval zakon št. 78-22 z dne 10. januarja 1978.[3] Ti predpisi, starejši od Direktive 87/102, so bili nato dopolnjeni z zakonom št. 89-421 z dne 23. junija 1989[4] in nazadnje vključeni v knjigo III, naslov I, poglavje I Code de la consommation (zakonik o potrošniških razmerjih, v nadaljevanju: zakonik) v skladu z zakonom št. 93-949 z dne 26. julija 1993[5] in uredbo št. 97-298 z dne 27. marca 1997.[6]

3 — Loi relative à l'information et à la protection des consommateurs dans le domaine de certaines opérations de crédit (zakon o obveščanju in varstvu potrošnikov na področju določenih kreditnih poslov, poznan tudi kot „zakon Scrivener", JORF z dne 11. januarja 1978, str. 299).

4 — Loi relative à l'information et à la protection des consommateurs ainsi qu'a diverses pratiques commerciales (zakon o obveščanju in varstvu potrošnikov ter o različnih trgovinskih praksah, JORF z dne 29. junija 1989, str. 8047).

5 — Loi instaurant le Code de la consommation – partie législative (zakon, s katerim se uveljavi zakonik o potrošniških razmerjih – zakonodajni del) (JORF z dne 27. julija 1993, str. 10538).

6 — Décret relatif au Code de la consommation – partie réglementaire (Uredba o zakoniku o potrošniških razmerjih – podzakonski del) (JORF z dne 3. aprila 1997, str. 78).

8. V skladu s členom L. 311-2 zakonika se določbe iz navedenega poglavja I „uporabljajo za kreditne posle, vključno z morebitnimi nanje vezanimi poroštvi, ki jih običajno zagotovijo fizične ali pravne osebe proti plačilu ali brezplačno".[7]

9. V skladu s členom L. 311-8 zakonika je treba kreditne posle iz člena L. 311-2 skleniti na podlagi predhodne ponudbe, ki jo mora prejeti kreditojemalec in v kateri morajo biti v skladu s členom L. 311-10 navedeni, poleg drugih elementov kreditnega razmerja, „efektivna obrestna mera, če je določena" (točka 2), poleg drugih določb zakonika, „po potrebi, členi od L. 311-20 do L. 311-31 in L. 311-13" (točka 3) in nazadnje „po potrebi, stvar ali storitev, ki se tako financira" (točka 4)).

10. V skladu s členom L. 313-13 zakonika se „[p]redhodna kreditna ponudba sestavi ob upoštevanju pogojev iz prejšnjih členov na podlagi enega od tipskih vzorcev, ki jih je določil odbor za bančno zakonodajo po posvetovanju z nacionalnim svetom za potrošniška razmerja". Tudi v členu R. 311-6 zakonika je določeno, da „[p]redhodna kreditna ponudba iz člena L. 311-8 vsebuje navedbe v skladu s tistimi iz zakoniku priloženih tipskih vzorcev, ki ustreza predlaganemu kreditnemu poslu".

11. Členi od L. 311-20 do L. 311-28 zakonika pa vsebujejo posebne določbe v zvezi z „vezanimi krediti", za katere je značilno, da sta kreditna pogodba in pogodba o dobavi soodvisni, kar se kaže tako ob sklenitvi kot med izvajanjem pogodbe.

12. Podrobneje, člen L. 311-20 zakonika izrecno določa, da „[č]e se v predhodni kreditni ponudbi navaja stvar ali storitev, ki se financira, začnejo obveznosti kreditojemalca veljati šele ob dobavi svari ali storitve".

13. Poleg tega je v prvem odstavku člena L. 311-21 zakonika navedeno:

„Sodišče lahko ob morebitnem sporu glede izvajanja glavne pogodbe odloči, da se izpolnjevanje kreditne pogodbe zadrži do rešitve spora. Ta se lahko polnopravno razveže ali razveljavi, če se tudi pogodba, za katero je bila ta sklenjena, sodno razveže ali razveljavi".

14. Člen L. 311-33 zakonika, ki se uporablja za vse kreditne posle iz člena L. 311-2, predvideva sankcije za kreditodajalca, ki ne izpolni formalnih zahtev iz členov L. 311-8

7 — Prevodi vseh nacionalnih določb, navedenih v teh sklepnih predlogih, so neuradni.

do L. 311-13, tako da ta izgubi pravico do obresti, s čimer se kreditojemalčeva obveznost za vračilo dolga omeji samo na glavnico, ki jo mora vrniti v predvidenih rokih.

17. Istega dne sta zakonca Rampion s Franfinance sklenila pogodbo o odprtju kreditne linije z najvišjo dovoljeno prekoračitvijo v višini 6150 evrov, iz katere je sicer mogoče razbrati, da je dobavitelj KpK, ni pa razvidna vrsta blaga ali storitve, katerega nakup se financira.

III – Dejansko stanje, vprašanji za predhodno odločanje in postopek

18. 27. novembra 2003, na dan, določen za dostavo in namestitev oken, sta zakonca Rampion ugotovila, da so ležišča in podboji, na katere je KpK začela nameščati okna, poškodovali zajedavci. Zato sta 5. januarja 2004 s priporočenim pismom s povratnico KpK obvestila, da želita razdreti pogodbo o dobavi.

15. Stranke v sporu o glavni stvari so Max Rampion in Marie-Jeanne Godard, poročena Rampion (v nadaljevanju: zakonca Rampion), ter družbi Franfinance SA in K par K SAS (v nadaljevanju: KpK).

19. Ker na zahtevo za razvezo pogodbe o dobavi nista prejela zanju zadovoljivega odgovora, sta 29. oktobra 2004 in 2. novembra 2004 zakonca Rampion vložila tožbo proti KpK in Franfinance ter zahtevala, naj se ta pogodba o dobavi z dne 5. septembra 2003 razveljavi in posledično razveže kreditna pogodba ali, podredno, naj se prva pogodba razveže zaradi neizpolnjevanja obveznosti dobavitelja.

16. Na podlagi zasebne listine, podpisane 5. septembra 2003 ob obisku predstavnika KpK na domu, sta zakonca Rampion od navedene družbe kupila nekaj oken v skupni vrednosti 6150 evrov, dobava in namestitev oken pa naj bi se v skladu z določbami pogodbe o dobavi izvedla v roku od 6 do 8 tednov od dne, ko tehnični strokovnjak opravi izmere. V pogodbi o dobavi je bila navedena tudi možnost pridobitve kredita za celotno financiranje nakupa pri družbi Franfinance.

20. V zvezi z zahtevo za razveljavitev pogodbe o dobavi sta zakonca Rampion oporekala stališču, da je narava klavzule o roku samo protestativna, in torej trdila, da je

navedena pogodba neveljavna, ker v njej ni izrecno naveden rok dobave, tako kot je določeno v členu L. 114-1 zakonika.

21. V zvezi z zahtevo za razvezo zaradi neizpolnjevanja pogodbe o dobavi pa sta zakonca Rampion navajala, da KpK s tem, da ni predhodno preverila ležišča in ga tudi ni nadomestila, ni izpolnila svoje „obveznosti svetovanja" (*„obligation de conseil"*).

22. V odgovoru na tožbo sta KpK in Franfinance predlagala zavrnitev tožbenih zahtevkov in zatrjevala, da:

— so z navedbo „od šest do osem tednov od izmer" izpolnjene zahteve iz člena L. 114-1 zakonika;

— kredit ni bil pogodbeno vezan na pogodbo o dobavi oken, saj je tudi ob neupoštevanju dejstva, da je šlo v primeru zadevne kreditne pogodbe za odprtje kreditne linije, izvajanje določb zakonika o soodvisnosti med pogodbo o dobavi blaga in storitev ter kreditno pogodbo v skladu s členom L. 311-20 zakonika pogojeno z navedbo predmeta prodajnega posla v predhodni ponudbi za kredit, te navedbe pa v obravnavanem primeru ni bilo.

23. Tribunal d'instance je z vmesno odločbo z dne 1. junija 2005 odredilo ponovno uvedbo pripravljalnega postopka, da bi od strank pridobilo pojasnila o nekaterih razlogih, ki jih je v navedeni odločbi ugotovilo po uradni dolžnosti in ki izhajajo iz določb člena L. 311-8 in naslednjih zakonika v zvezi s potrošniškimi krediti ter člena L. 121-21 in naslednjih tega zakonika v zvezi s prodajo od vrat do vrat.

24. Po prejemu pojasnil strank je Tribunal d'instance v sodbi z dne 16. novembra 2005 (v nadaljevanju: predložitvena odločba) odločilo, da je treba za rešitev spora pridobiti razlago Sodišča, na katerega je v ta namen naslovilo predlog za sprejetje predhodne odločbe.

25. Tribunal d'instance je, prvič, ugotovilo, da:

— se v notranji zakonodaji določbe člena 11 Direktive 87/102 izvajajo na podlagi členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika;

— del stroke meni, da mora kreditodajalec, kadar ve, da je kredit namenjen financiranju nakupa blaga ali storitev, kreditojemalcu predložiti kreditno ponudbo, s katero se kredit veže na navedeni nakup;

— Cour de Cassation razlaga člen L. 311-20 zakonika dobesedno, tako da uporabo predpisov o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga in storitev pogojuje z navedbo financiranega blaga ali storitev v kreditni ponudbi;

— v obravnavanem primeru v kreditni pogodbi sicer ni omenjena njena povezava s pogodbo o dobavi, vendar ta povezava med pogodbama dejansko obstaja, čeprav jo dobavitelj in kreditodajalec zanikata, pri čemer pa ne dokazujeta, da sta nameravala zakonca Rampion uporabiti kredit za druga financiranja;

— z odprtjem nevezane kreditne linije namesto vezanega osebnega kredita bi se kreditodajalec lahko izognil pravicam potrošnika, kot jih določajo člen L. 311-20 in naslednji zakonika, ter omejitvam in stroškom, povezanim s soodvisnostjo med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga in storitev, prejel pa bi tudi višje obresti od tistih, do katerih je upravičen v primeru vezanega osebnega kredita, saj se prag, ki opredeljuje oderuške obresti, v teh primerih razlikuje.

26. Drugič, Tribunal d'instance je ugotovilo, da:

— tožnika nista uveljavljala določb člena L. 311-20 in naslednjih zakonika, ki se nanašajo na soodvisnost med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev;

— iz sodne prakse Cour de Cassation izhaja, da ta sodiščem ne omogoča, da bi po uradni dolžnosti ugotavljala pravne razloge na podlagi zakonodaje o potrošniških kreditih; razlikuje namreč med predpisi „splošnega javnega reda“, sprejetimi v splošnem interesu, ki jih sodišče lahko preizkusi po uradni dolžnosti, in predpisi „varstvenega javnega reda“, ki so sprejeti v interesu določene kategorije subjektov in ki jih lahko uveljavljajo samo subjekti iz te kategorije, ter zagovarja stališče, da sodijo predpisi o potrošniških kreditih

v drugo kategorijo, saj so bili sprejeti izključno v interesu potrošnikov;[8]

— se je treba kljub temu vprašati, ali je mogoče sodno prakso Sodišča,[9] v skladu s katero je sodišče pristojno, da po uradni dolžnosti ugotovi razloge na podlagi določb, ki izhajajo iz Direktive 93/13/EGS,[10] – v nasprotju s stališčem Cour de Cassation[11] ter skladno z razlago dela stroke –, razširiti tudi na druge predpise o varstvu potrošnikov, kakršni so tisti o potrošniškem kreditu;

— je treba s tem namenom preučiti cilje Direktive 87/102 in ugotoviti, ali je zakonodajalec Skupnosti nameraval oblikovati predpise o potrošniških kreditih samo v interesu potrošnikov ali pa zasleduje ta ureditev tudi širše cilje, ki se nanašajo na organizacijo trga.

8 — Sodba Cass. Civ. z dne 10. julija 2002, Bull. I, št. 195, str. 149, naj bi dejansko nakazovala, da lahko zaradi kršitve obveznosti iz členov L. 311-2, L. 311-8 in L. 311-10 zakonika, ki tudi sodi v javni red, vloži pritožbo samo oseba, ki jo te določbe varujejo.

9 — Sodbi z dne 27. junija 2000 v združenih zadevah Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (od C-240/98 do C-244/98, Recueil, str. I-4941) in z dne 21. novembra 2002 v zadevi Cofidis (C-473/00, Recueil, str. I-10875).

10 — Direktiva Sveta z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL L 95, str. 29).

11 — Cass. Civ., 23. november 2004, Bull. I, št. 287, str. 241.

27. Tribunal d'instance je zato prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člena 11 in 14 Direktive Sveta 87/102/EGS [...] razlagati v smislu, da sodiščem omogočata uporabo pravil o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev, ki se financira iz tega kredita, če kreditna pogodba ne omenja financiranega blaga ali če je bila sklenjena v obliki odprtja kreditne linije brez omembe financiranega blaga?

2. Ali je namen Direktive [...] 87/102/EGS širši, kot je samo varstvo potrošnikov, in vključuje tudi organizacijo trga ter omogoča sodišču, da po uradni dolžnosti uporabi določbe, ki iz nje izhajajo?“

28. V skladu s členom 23 Statuta Sodišča so pisna stališča predložile Franfinance, avstrijska, francoska, italijanska, španska in nemška vlada ter Komisija.

29. Na obravnavi 8. februarja 2007 so ustne izjave podali predstavniki Franfinancea, francoske vlade in Komisije.

IV – Pravna presoja

A – *Prvo vprašanje za predhodno odločanje*

1. Predhodne ugotovitve

30. Najprej ugotavljam, da prvo vprašanje, zastavljeno Sodišču, tako kot ga je oblikovalo predložitveno sodišče, ne pojasnjuje, katere predpise o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev bi navedeno sodišče morebiti lahko uporabilo, čeprav v kreditni pogodbi ni navedbe blaga, ki se financira: ali predpise, ki jih vsebuje direktiva, ali pa nacionalne predpise, sprejete za njeno uporabo.

31. V zvezi s tem je treba poudariti, da na podlagi sodne prakse Sodišča za obravnavani primer, v katerem gre za spor med posamezniki, ni mogoče uporabiti določb same direktive. Z direktivo kot tako se namreč posamezniku ne morejo naložiti obveznosti in se zato nanjo proti njemu ni mogoče sklicevati, iz česar izhaja, da celo jasnih, natančnih in brezpogojnih določb direktive, katere namen je posamezniku podeliti pravice ali naložiti obveznosti, kot takih ni mogoče uporabiti v okviru spora, ki zadeva izključno posameznike.[12]

32. Prvo vprašanje je torej treba razumeti v smislu – samo tako je namreč dopustno –, da želi z njim predložitveno sodišče pridobiti razlago členov 11 in 14 Direktive 87/102, vendar ne z namenom njune neposredne uporabe v zadevnem primeru, ampak zato, da se mu omogoči razlaga in uporaba nacionalnih predpisov o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev v skladu z zahtevami iz navedenih členov.

33. Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da veljata tako obveznost držav članic, ki izhaja iz direktive, uresničevanja njenih ciljev, kot tudi njihova dolžnost, da na podlagi člena 10 Pogodbe ES sprejmejo vse splošne ali posebne akte, s katerimi se zagotovi izpolnjevanje te obveznosti, za vse organe držav članic, vključno – v okviru njihovih pristojnosti – za njihove pravosodne organe.[13] Pri uporabi notranje zakonodaje

12 — Sodba z dne 5. oktobra 2004 v združenih zadevah Pfeiffer in drugi (od C-397/01 do C-403/01, ZOdl., str. I-8835, točki 108 in 109 in tam navedena sodna praksa).

13 — Prav tam, točka 110.

mora torej nacionalno sodišče to zakonodajo razlagati čim bolj v skladu z besedilom in namenom direktive, zato da se dosežejo cilji, ki jih direktiva zasleduje, in da se s tem upošteva člen 249, tretji odstavek, ES[14].

34. Nacionalni predpisi o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev, navedeni v predložitveni odločbi, so predpisi iz členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika. Toda, kot navaja že predložitveno sodišče, je za uporabo navedenih določb, kot jih razlaga Cour de Cassation, potrebno, da je financirano blago ali storitev v kreditni pogodbi navedeno.

35. V zvezi s tem je primerno opozoriti, da je obveznost, naložena nacionalnemu sodišču, da domačo zakonodajo razlaga v skladu z besedilom in namenom določene direktive, omejena na „kolikor je to mogoče", in je torej zavezujoča samo v primerih, ko besedilo zadevnih predpisov dopušča prostor za različne razlage. Doseg te obveznosti ni tako velik, da bi bila zahtevana razlaga nacionalnih predpisov *contra legem*.[15]

36. Glede na navedeno mora torej predložitveno sodišče presoditi, ali je navedene določbe zakonika mogoče razlagati tudi drugače, kot jih razlaga Cour de Cassation, vendar ne *contra legem*, in jih torej uporabiti tudi v primeru, kakršen je obravnavani, v katerem ni sporno, da v kreditni pogodbi financirano blago ni navedeno.[16]

37. V zvezi s tem je treba opozoriti še, da se po mnenju Sodišča načelo skladne razlage nacionalne zakonodaje nanaša predvsem na notranje predpise, sprejete za prenos zadevne direktive, vendar se Sodišče pri tem ne omejuje na razlago teh predpisov, ampak zahteva, da nacionalno sodišče upošteva celotno nacionalno zakonodajo pri presoji, koliko se ta lahko uporablja tako, da ne pripelje do rezultata, ki bi bil v nasprotju s tistim, ki ga zasleduje direktiva.[17] Zato mora sodišče, če nacionalno pravo z uporabo metod razlage, ki jih samo priznava, v določenih okoliščinah omogoča razlago določbe nacionalne zakonodaje tako, da se s tem izogne neskladju z drugo določbo notranjega prava ali da se v ta namen zoži doseg te določbe z njeno uporabo, le če je združljiva z drugo določbo, uporabiti enake

14 — Prav tam, točka 113.

15 — V tem smislu glej, med drugimi, sodbo z dne 17. septembra 1997 v zadevi Dorsch Consult (C-54/96, Recueil, str. I-4961, točka 45).

16 — V zvezi s tem naj poudarim, da se v nacionalnem predpisu o soodvisnosti, ki se v obravnavanem primeru še posebej poudarja, torej predpisu, ki predvideva razvezo ali polnopravno razveljavitev kreditne pogodbe zaradi razveze ali razveljavitve pogodbe o dobavi po sodni poti, nikjer izrecno ne omenja navedbe financiranega blaga ali storitve (člen L. 311-21, prvi odstavek, drugi stavek, zakonika).

17 — Zgoraj navedena sodba Pfeiffer in drugi, točka 115.

metode za doseganje rezultata, ki ga zasleduje Direktiva.[18]

38. Tako bi ob upoštevanju dejstva, da členov 11 in 14 Direktive 87/102 v obravnavanem primeru ni mogoče neposredno uporabiti in da je treba odgovore za rešitev spora o glavni stvari poiskati v nacionalnih predpisih, ki jih je treba, kolikor je to mogoče, razlagati v skladu z besedilom in namenom Direktive 87/102, prvo vprašanje za predhodno odločanje, ki je dopustno samo, če je njegov namen pridobiti skladno razlago nacionalne zakonodaje,[19] lahko preoblikovali tako:

„Ali iz členov 11 in 14 Direktive 87/102 izhaja, da se nacionalni predpisi o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev, sprejeti za izvajanje navedenega člena 11, lahko uporabijo tudi, če v kreditni pogodbi nista navedena blago ali storitev, katerih nakup se financira?“

2. Temelj

39. Pisna stališča, ki so jih predložile različne države intervenientke in Komisija, so v bistvu vsa naravnana v smeri pritrdilnega odgovora na zastavljeno vprašanje. Navedene stranke poudarjajo, da člen 11(2) Direktive 87/102 pogojuje upravičenost potrošnika do uveljavljanja pravic nasproti kreditodajalcu z več zahtevami, med katerimi pa ni navedbe financiranega blaga ali storitve v kreditni pogodbi, ter da člen 14(2) te direktive potrjuje razlago, po kateri člen 11(2) državam članicam ne dovoljuje določiti takega pogoja, ki bi omogočal izogibanje določbam o varstvu potrošnikov glede soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev.

40. Franfinance postavlja problem drugače. Po njegovem mnenju je s prvim vprašanjem zahtevano pojasnilo, ali se za pogodbo o odprtju kreditne linije, za kakršno gre v obravnavani zadevi,[20] lahko uporabljajo določbe člena 11 Direktive 87/102 o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev. Na to vprašanje bi bilo treba odgovoriti nikalno, če bi se navedeni člen 11, enako kot člen 7 te

18 — Prav tam, točka 116.

19 — Komisija je v zvezi s tem podala svoje mnenje v točkah 18 in 19 pisnih stališč. Naj spomnim med drugim, da je Sodišče, kot je to samo pojasnilo, pristojno, da v postopku predhodnega odločanja odloča o razlagi aktov, ki so jih izdale institucije Skupnosti, neodvisno od tega, ali imajo neposreden učinek ali ne (sodba z dne 10. julija 1997 v zadevi Palmisani, C-261/95, Recueil, str. I-4025, točka 21).

20 — Franfinance poudarja, da je v členu II-1 predhodne kreditne ponudbe, ki sta jo podpisala zakonca Rampion, navedeno, da „jima je dovoljeno črpati z njunega računa Franfinancea v mejah zneska najvišje dovoljene prekoračitve za financiranje plačila [njunih] nakupov [...] pri [KpK] ali njenih hčerinskih družbah“.

direktive,[21] nanašal samo na vezane kredite, torej na tiste, pri katerih potrošnik opravi le en nakup, ki ga financira z enim kreditom; tak primer bi bilo treba jasno ločiti od okoliščin, ko potrošnik *ob* enem nakupu dejansko pridobi obnovljiv kredit, ki mu omogoča nadaljnje nakupe pri istem dobavitelju ali pri drugih z njim povezanih ponudnikih (dodatno odprtje kreditne linije za večje število nakupov). Uporaba izraza iz člena 11(2)(d) „ki je predmet kreditne pogodbe" v ednini naj bi potrjevala dejstvo, da lahko o vezanem kreditu, za katerega veljajo določbe tega člena, govorimo le, če je ta kredit namenjen financiranju ene same pogodbe o dobavi blaga ali storitev.

41. To, da v pogodbi o odprtju kreditne linije, za kakršno gre v obravnavanem primeru, ni navedeno financirano blago ali storitev, naj bi bilo povsem v skladu z naravo take pogodbe, ki ustreza neki natančno določeni izbiri ter natančno določeni potrebi potrošnika, ki bo lahko kredit ponovno uporabil v višini poravnanih zneskov. Šlo naj bi torej, kot med drugim izhaja iz člena II pogojev na hrbtni strani predhodne kreditne ponudbe, za odprtje kreditne linije *v obliki predplačil na tekoči račun.*

21 — V členu 7 Direktive 87/102 je določeno: „V primeru kredita, odobrenega za nakup blaga, države članice določijo pogoje, pod katerimi se blago lahko odvzame, zlasti če potrošnik s tem ne soglaša. Nadalje zagotovijo, da je v primeru, ko kreditodajalec znova poseduje blago, obračun med strankama tak, da se zagotovi, da odvzem ne vodi do neupravičene obogatitve".

42. Franfinance dodaja še, da je v francoskem pravu navedba financiranega blaga ali storitev v kreditni pogodbi eden izmed pogojev, da se kredit opredeli kot vezani in da se zanj uporabljajo pravila o soodvisnosti iz členov L. 311-20 in L. 311-21. Šlo naj bi za predpostavko, določeno v skladu s členom 11(2), drugi pododstavek Direktive,ki predvideva, da nacionalni zakonodajalec posebej opredeli, „pod kakšnimi pogoji" lahko potrošnik uveljavlja svoje pravice nasproti kreditodajalcu; Sodišče bi torej lahko ugotovilo, da zadevni pogoji niso dovoljeni, samo če bi bili v nasprotju z bistvom določb direktive, vendar v obravnavanem primeru ni tako.

43. Menim, da je treba za potrebe odgovora na prvo vprašanje preučiti najprej vprašanje opredelitve kreditne pogodbe, ki sta jo sklenila zakonca Rampion, in pomen člena 14 Direktive 87/102, nato vprašanje področja uporabe člena 11 navedene direktive in nazadnje vprašanje razlage določbe člena 11 v zvezi z navedeno zahtevo po navedbi financiranega blaga ali storitve v kreditni pogodbi.

a) Narava zadevne kreditne pogodbe in člen 14 Direktive 87/102

44. Franfinance vztraja pri stališču, da se pogodba, ki jo je sklenil z zakoncema Rampion, ne nanaša na vezani kredit, ampak na odprtje kreditne linije, in da ustreza tipskim vzorcem pogodb iz členov L. 313-13 in R. 311-6 zakonika ter da zanjo ne veljajo določbe o soodvisnosti iz členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika.

45. Tribunal d'instance v predložitveni odločbi opozarja, da KpK in Franfinance uporabljata obliko kreditne pogodbe in določbe člena L. 311-20 zato, da bi zanikala vsakršno povezavo med sklenjeno kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev v obravnavanem primeru. Vendar predložitveno sodišče v potrditev očitne zveze med obema pogodbama poudarja, da je bila kreditna pogodba sklenjena istega dne kot pogodba o dobavi, in sicer za najvišji znesek, ki je ustrezal vrednosti dobave, ter z možnostjo uporabe zneska kredita, zmanjšanega za predujem za dobavo, šele po nakazilu tega predujema, da je v kreditni ponudbi naveden dobavitelj ter da je v pogodbi o dobavi natančno določeno, da bo Franfinance v breme bančnega računa zakoncev Rampion in v dobro računa KpK prenesel predujem v višini 10 % od vrednosti nakupa. Predložitveno sodišče ugotavlja še, da toženi stranki ne dokazujeta, da sta tožnika nameravala uporabiti kredit za druga financiranja, potem ko bi bila glavnica najetega kredita vsaj deloma poplačana. Predložitveno sodišče tudi pojasnjuje, da se kreditna pogodba zaradi svoje oblike lahko na škodo potrošnika izogne uporabi določb zakonika o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev in da omogoča uporabo višje obrestne mere.

46. Več vlad intervenientk poudarja, da okoliščine v tem primeru, opisane v prejšnjem odstavku, kažejo na obstoj jasne povezave med obema pogodbama, ki sta ju sklenila zakonca Rampion, čeprav v kreditni pogodbi ni navedeno financirano blago ali storitev.

47. Na podlagi zgornjih ugotovitev opozarjam, da pravilna opredelitev zadevne kreditne pogodbe ni naloga Sodišča. To vprašanje sodi v pristojnost nacionalnega sodišča, ki bo moralo za opredelitev uporabiti ustrezne nacionalne predpise, vključno s predpisi o pristojnostih sodišča. Te bo moralo nacionalno sodišče razlagati v skladu z obveznostmi, ki mu jih nalagata člena 10 ES in 249 ES, in v skladu s cilji, k doseganju katerih ga zavezuje člen 14 Direktive 87/102, to je preprečiti, da bi kreditne pogodbe odstopale od predpisov nacionalnega prava, ki so sprejeti za uporabo ali so v skladu z

direktivo, v škodo potrošnika (odstavek 1), ali da bi se jim izognile (odstavek 2) s posebnimi dogovori ali oblikami pogodb.

48. Zlasti nacionalne predpise o pristojnosti sodišč bo treba, kolikor je mogoče, razložiti tako, da bo sodišču to omogočilo, da na podlagi bistva pogodbe in resničnega cilja, ki ga zasledujejo pogodbene stranke, odprtje kreditne linije prekvalificira v vezani kredit za namene uporabe določb o varstvu potrošnikov iz zakonika. Po drugi strani sta Franfinance v pisnih stališčih ter francoska vlada na obravnavi poročala o nedavnih odločbah Cour de Cassation, s katerimi naj bi bila nacionalnemu sodišču priznana pristojnost, da se v vezani kredit prekvalificira kreditna pogodba, ki so jo stranke predstavile v drugačni obliki. Poleg tega ugotavljam, da dobesedna vsebina prvega vprašanja za predhodno odločanje, kot je oblikovana v predložitveni odločbi, napeljuje k razmišljanju, da Tribunal d'instance ne izključuje možnosti, da se zadevna kreditna pogodba opredeli drugače kot odprtje kreditne linije. Dozdevno redundantni značaj dvojne hipoteze, postavljene v zaključnem delu vprašanja („če kreditna pogodba ne omenja financiranega blaga ali če je bila sklenjena v obliki odprtja kreditne linije brez omembe financiranega blaga") je mogoče obrazložiti prav s tega vidika.

49. Namen člena 14 Direktive 87/102 je državam članicam naložiti sprejetje ukrepov zoper tako *pogodbeno ravnanje posameznikov*, ki bi lahko oviralo doseganje ciljev, ki jih zasleduje Direktiva, torej ukrepov, ki po eni strani omogočajo, da postanejo notranji predpisi, sprejeti za uporabo direktive ali v skladu z njo, zavezujoči (odstavek 1), po drugi strani pa zagotavljajo, da ne pride do izogibanja tem predpisom z goljufivimi dogovori pri sestavljanju pogodb (odstavek 2). Namen navedenega člena je torej zagotoviti dejansko uporabo teh nacionalnih predpisov, ne zdi pa se mi pomemben za rekonstrukcijo vsebine, ki jo morajo imeti ti predpisi ob upoštevanju drugih določb direktive in ki je odvisna samo od razlage teh določb.

50. Povedano drugače, menim, da člen 14 držav članic ne ovira pri pogojevanju pravice potrošnika, da v primeru neizpolnjevanja obveznosti dobavitelja uveljavlja pravice nasproti kreditodajalcu, z navedbo financiranega blaga ali financirane storitve v kreditni pogodbi. Ali so države članice upravičene do pogojevanja uporabe pravil o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi s tako navedbo ali ne je vprašanje, v zvezi s katerim je člen 14 po mojem mnenju nepomemben in ga je treba rešiti samo na podlagi člena 11 Direktive 87/102.

b) Ali sodi zadevna kreditna pogodba na področje uporabe člena 11 Direktive 87/102?

51. Ob domnevi, da predložitveno sodišče meni, tako kot trdi Franfinance, da se zadevne kreditne pogodbe ne sme prekvalificirati v vezani kredit, ker gre za *pravo* odprtje kreditne linije v obliki predplačil na tekoči račun, je treba preveriti, ali je stališče Franfinancea, po mnenju katerega naj člen 11 Direktive ne bi imel nikakršnega pomena, saj naj se ne bi nanašal na take pogodbe, utemeljeno.

52. Če gremo korak nazaj, ugotavljam, tako kot Komisija, da je opredelitev „kreditne pogodbe" v smislu člena 1(2)(c) Direktive 87/102 dovolj široka, da prav gotovo zajame tudi odprtje kreditne linije v obliki predplačil na tekoči račun.

53. Poleg tega iz Priloge I k Direktivi, v kateri so navedeni pogoji, za katere lahko države članice v skladu s členom 4(3) Direktive zahtevajo, da se v kreditno pogodbo vključijo kot bistvene sestavine, izhaja, da so „[k]reditne pogodbe za financiranje dobave določenega blaga ali storitev" (točka 1 Priloge) le ena izmed vrst kreditnih pogodb, za katere veljajo določbe Direktive, poleg „[k]reditn[ih] pogodb, voden[ih] s kreditnimi karticami" (točka 2), „[k]reditn[ih] pogodb, voden[ih] s tekočimi računi, ki niso zajete z Direktivo" (točka 3) in „[d]rug[ih] kreditn[ih] pogodb, zajet[ih] z Direktivo" (točka 4).[22]

54. Odprtje kreditne linije v obliki predplačil na tekoči račun torej samo po sebi ni izključeno s področja uporabe Direktive 87/102.

55. Poudariti pa moram, da je med krediti, za katere se na podlagi člena 2(1) Direktive ta ne uporablja, čeprav se zanje uporabljajo določbe člena 6,[23] v točki (e) naveden „kredit, ki ga odobrijo kreditne ali finančne institucije v obliki predplačil na tekoči račun, razen na račune kreditnih kartic" ali, če uporabim enakovredno ubeseditev iz navedenega člena 6, „kredit v obliki predplačila na tekoči račun, razen na račun kreditnih kartic".

56. Iz spisa v tej zadevi ni mogoče zlahka razbrati, ali gre v primeru tekočega računa, ki

22 — Ni naključje, da je v obravnavani prilogi samo v točki 1, torej samo pri „[k]reditn[ih] pogodbah za financiranje dobave določenega blaga ali storitev", naveden „opis blaga ali storitev, ki je predmet pogodbe" kot pogoj, ki se lahko določi kot bistven.

23 — Pri takih pogodbah člen 6 kreditne ali finančne institucije zavezuje k obveščanju potrošnikov.

ga je Franfinance odprl v korist zakoncev, za predplačila na račun kreditne kartice ali ne. Kakor koli, gre za preverjanje, za katero je pristojno Tribunal d'instance, to pa na strani 5 predložitvene odločbe ugotavlja, da je vrsta tipske pogodbe, ki jo je v obravnavanem primeru uporabila družba Franfinance, „predhodna ponudba za odprtje kreditne linije kot dodatek k prodajnim pogodbam, namenjene uporabi v porazdeljenih zneskih ter *skupaj s kreditno kartico*“,[24] zato se zdi, da predložitveno sodišče meni, da gre dejansko za kredit v obliki predplačila na račun kreditne kartice.

57. Tu pa se zastavlja vprašanje, in sicer ne glede na problematiko, ki se nanaša na obstoj ali neobstoj kreditne kartice, vezane na tekoči račun, ki ga je Franfinance odprl v korist zakoncev Rampion, ali se člen 11 Direktive 87/102 lahko uporablja[25] za odpiranje kreditov v obliki predplačil na tekoči račun.

58. Zdi se, da noben element iz besedila tega člena ne podpira nikalnega odgovora. Sklicevanje družbe Franfinance na izraz „s pogodbo o njegovi dobavi“ iz točke 2(d) je povsem neupoštevno. Navedenega izraza sploh ni mogoče razumeti tako, da je pogoj za uporabo določb iz člena 2 ta, da se s kreditno pogodbo financira ena sama pogodba o dobavi. Izraz „o njegovi“ slovnično ne povezuje „pogodbe o dobavi“ s „kreditno pogodbo“, ampak z „blago[m] ali storitv [ami], ki je predmet kreditne pogodbe“. Po drugi strani tudi besedne zveze „blago ali storitve, ki je predmet kreditne pogodbe“ iz točke (d) ni treba nujno razumeti tako, da vključuje opis blaga ali storitev v kreditni pogodbi, ampak jo po mojem mnenju lahko in moramo razlagati v smislu „blaga in storitev, katerega nakup se financira iz kreditne pogodbe“. Ugotavljam še, da člen 11(2)(a) glede na to, da se nanaša na kreditno pogodbo, sklenjeno za „nakup blaga ali opravljanje storitev“, vključuje, kot je videti, tudi kreditne pogodbe za večje število nakupov ali storitev.

59. Prav tako in ne glede na ozko jezikovno razlago ni mogoče trditi, da varstvo potrošnikov v primeru soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev ni upravičeno, tudi ko je kreditna pogodba sklenjena kot odprtje kreditne linije v obliki predplačil na tekoči račun.

60. V skladu z enaindvajseto uvodno izjavo Direktive 87/102, ki pojasnjuje razloge za vključitev določb iz člena 11, „bi potrošnik glede blaga ali storitev, ki ga je pridobil na podlagi kreditne pogodbe, moral vsaj v spodaj opredeljenih okoliščinah imeti poleg svojih običajnih pogodbenih pravic nasproti kreditodajalcu in dobavitelju blaga ali storitev še dodatne pravice nasproti kreditodajalcu“. V skladu s to uvodno izjavo „so zgoraj navedene okoliščine tiste, v katerih imata kreditodajalec in dobavitelj blaga ali storitev

24 — Tipska pogodba št. 6 iz priloge k zakoniku, v različici, ki je veljala ob nastanku dejstev. Poudarek je moj.

25 — Najbrž ni treba pojasnjevati, da tukaj nimam v mislih neposredne uporabe.

že vnaprej sklenjen dogovor, po katerem da kredit na voljo izključno navedeni kreditodajalec potrošnikom navedenega dobavitelja, da bi potrošniku omogočil nakup blaga ali storitev od navedenega dobavitelja".

61. Gre torej za dodatno varstvo potrošnika nasproti kreditodajalcu, ki ni njegov dobavitelj (člen 11(2)(a)), če „blago ali storitev, ki je predmet kreditne pogodbe, ni dobavljeno ali je dobavljeno le delno ali pa ni v skladu s pogodbo o njegovi dobavi" (člen 11(2)(d)), to varstvo pa mora biti zagotovljeno „vsaj" v primerih, ko imata kreditodajalec in dobavitelj blaga ali storitev že vnaprej sklenjen dogovor z opisanim predmetom dogovora, na podlagi katerega je potrošnik pridobil kredit (člen 11(2)(b) in (c)), pri čemer velja, da navedeno varstvo nastopi šele potem, ko „je potrošnik neuspešno uveljavljal pravice nasproti dobavitelju" (člen 11(2)(e)).

62. S takšnim dodatnim varstvom potrošnika v primeru neizpolnjevanja obveznosti dobavitelja, ki mu omogoča uveljavljati pravice nasproti kreditodajalcu, se želi kompenzirati oslabljeno varstvo potrošnika (v primerjavi z varstvom, ki ga ima, ko kredit odobri neposredno dobavitelj), ki bi sicer peljalo k „podvojitvi" nasprotne stranke zaradi nakupa blaga ali storitev s kreditom, ki ga odobri oseba, ki ni dobavitelj, ta podvojitev pa bi lahko potrošniku onemogočila uveljavljanje pravic ob neizvršeni dobavi proti kreditodajalcu.

63. Povsem očitno je torej, da tveganje tako oslabljenega varstva potrošnika, ki ga je zakonodajalec poskušal omiliti s členom 11, obstaja tudi v primeru, ko je kredit namenjen ne le enemu, ampak več nakupom.

64. Zato menim, da ni razloga, zaradi katerega bi morali odprtje kreditne linije v obliki predplačil na tekoči račun za financiranje nedoločenega števila nakupov blaga ali storitev zaradi njegove narave izključiti s področja izvajanja člena 11 Direktive 87/102.

65. To pa kljub temu ne pomeni, da varstva, ki ga je treba zagotoviti potrošniku na podlagi tega člena, ne bi bilo mogoče zagotoviti na drugačne načine, ki bi upoštevali – glede na kredit, ki se odobri za en sam nakup – posebne lastnosti takega kredita.

66. Člen 11(2) je poleg tega zasnovan tako, da državam članicam omogoča določitev ustreznih varstvenih predpisov glede na lastnosti posamezne vrste kreditne pogodbe. Dejansko v členu 11(2) ni natančno določeno, kakšno naj bi bilo to dodatno varstvo potrošnika oziroma kaj natančno naj bi bil predmet „uveljavljanja pravice nasproti dobavitelju", ki se mora potrošniku priznavati. Ta opredelitev je prepuščena državam članicam, ki jim je v drugem odstavku naloženo, naj določijo, „v kakšnem obsegu in pod kakšnimi pogoji se te pravice lahko uveljavljajo".[26]

67. Predvideti je mogoče različne možnosti varstva pravic; naj primeroma navedem možnost ugovora plačila pri kreditodajalcu zaradi dobaviteljevega neizpolnjevanja obveznosti z namenom preklica ali odloga poplačila kredita; možnost prošnje za odobritev znižanja kredita ali za razvezo kreditne pogodbe, pri čemer kreditodajalec povrne že plačane zneske; možnost, da se na kreditodajalčeve stroške zahteva pravilno izvajanje pogodbe o dobavi blaga ali storitev, če so predmet pogodbe zamenljive stvari, in nenazadnje možnost zahteve za povračilo škode, nastale zaradi neizpolnjevanja obveznosti dobavitelja.[27] V Franciji člena L. 311-20 in L. 311-21 zakonika predvidevata: nastop obveznosti kreditojemalca šele po dobavi blaga ali izvedbi storitve, kar naj bi v praksi pomenilo, da je mogoče pri kreditodajalcu ugovarjati plačilu zaradi neizpolnjevanja obveznosti, če se dobava ali izvedba nista zgodili; sodno odločbo o odlogu izvajanja kreditne pogodbe v primeru tožbe zaradi neizpolnjevanja pogodbe o dobavi; razvezo ali polnopravno razveljavitev prve od teh pogodb, če se druga pogodba razveže ali razveljavi po sodni poti.

68. Dopustili bi lahko, da ima ob neizpolnjevanju obveznosti dobavitelja ene izmed več stvari ali storitev, za nakup katerih najame potrošnik kredit v obliki *prave* kreditne linije na tekoči račun, potrošnik možnost, da pri kreditodajalcu uveljavlja ugovor plačila zaradi navedenega neizpolnjevanja obveznosti z namenom, da bi dosegel začasno ali dokončno prenehanje obveznosti, ki zanj izhajajo iz kreditne pogodbe *v zvezi s*

26 — V problematiko predloga za predhodno odločanje Tribunal d'instance ne sodi vprašanje, ki ga zato tukaj tudi ne bom obravnaval, katerega namen je ugotoviti, ali člen 11(2) Direktive 87/102 dovolj natančno in brezpogojno opredeljuje naravo pravic, ki jih je treba zagotoviti potrošniku. V zvezi s tem glej, v pritrdilnem smislu, sklepne predloge generalnega pravobranilca Lenza z dne 7. decembra 1995 v zadevi El Corte Inglés, sklenjeni s sodbo z dne 7. marca 1996 (C-192/94, Recueil I-1281, točke od 11 do 13), ki na podlagi člena 11 Direktive 87/102 sklepa o „natančno določenem najnižjem pragu za uveljavljanje [...] pravic", ki ga je treba potrošniku zagotoviti.

27 — Zdi se, da je nacionalni predpis, ki predvideva najširše območje varstva potrošnikovih pravic nasproti kreditodajalcu, v veljavi v Združenem kraljestvu. Oddelek 75 Consumer Credit Act iz leta 1974 gre namreč tako daleč, da pri kreditih, za katere se ta akt uporablja in ki se potrošniku odobrijo na podlagi predhodnega dogovora med kreditodajalcem in dobaviteljem, v primeru prevare („*misrepresentation*") ali neizpolnjevanja obveznosti dobavitelja predvideva, da potrošnik postopa nasproti kreditodajalcu enako („*a like claim*") kot nasproti dobavitelju. Gre za solidarno odgovornost („*joint and several liability*") kreditodajalca in dobavitelja (predhodna obremenitev dobavitelja torej ni zahtevana), ki naj bi vključevala celo odgovornost za škodo, nastalo zaradi neizpolnjevanja obveznosti.

to dobavo blaga ali storitev, ne pa tudi pravico do razveze te pogodbe v celoti.

69. Ob upoštevanju ugotovitve, da veljajo za pogodbo o odprtju kreditne linije v obliki predplačil na tekoči račun, ki sodi na področje uporabe Direktive 87/102, tudi določbe člena 11 te direktive, bo moralo predložitveno sodišče, če bo menilo, da se med take pogodbe uvršča tudi kreditna pogodba, ki sta jo v zadevnem primeru sklenila zakonca Rampion, presoditi, koliko se lahko predpisi nacionalnega prava, ki so sprejeti za uporabo ali so v skladu s tem členom, uporabljajo tudi za zadevno pogodbo,[28] in sicer tako, da to ne bo pripeljalo do rezultata, ki bi bil v nasprotju z namenom Direktive.

c) Razlaga določb člena 11 Direktive in zahteva po navedbi financiranega blaga ali storitve v kreditni pogodbi

70. V nadaljevnaju bom preučil še vprašanje, ali navedeni člen 11 dopušča, da se v nacionalnem predpisu, sprejetem za njegovo uporabo, pogojuje upravičenost potrošnika do uveljavljanja pravic nasproti kreditodajalcu z navedbo financiranega blaga ali storitve v kreditni pogodbi.

71. V zvezi s tem se strinjam s stališčem Komisije in držav intervenientk: tak pogoj ni združljiv s členom 11. V nasprotju s trditvami družbe Franfinance člen 11(2), drugi pododstavek, ne dopušča takega pogojevanja. Namen te določbe, s katero je državam članicam naloženo, da določijo ne le „obseg", ampak tudi „pogoje", pod katerimi „se lahko uveljavljajo" pravice nasproti kreditodajalcu, očitno ni vzbuditi dvoma o pogojih za nastanek pravic, izčrpno opredeljenih v členu 11(2), prvi pododstavek, ampak dovoliti državam članicam, da določijo postopkovna pravila za uveljavljanje teh pravic.[29]

72. Zato je treba člen 11 Direktive razlagati tako, da ko potrošniku kredit za dobavo blaga ali storitev odobri oseba, ki ni dobavitelj, na podlagi predhodnega dogovora med to osebo in dobaviteljem z lastnostmi iz člena (11)(2)(b), če blago ali storitev, kupljeno s kreditom, ni dobavljeno ali je dobavljeno le delno ali pa nepravilno in če je pravice nasproti dobavitelju uveljavljal neuspešno,

28 — Tu imam v mislih enako uporabo členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika, ki se nanašata samo na „vezane pogodbe".

29 — Med te načine lahko po mojem mnenju sodi tudi natančna določitev pogoja iz člena 11(2)(e) Direktive, to je predhodna pobuda, ki jo mora prevzeti potrošnik nasproti dobavitelju, ki ne izpolnjuje obveznosti, preden lahko uveljavlja pravice nasproti kreditodajalcu; ali v tem smislu zadošča že opomin, na katerega ni bilo odgovora, ali pa je potreben neuspešen poskus uveljavljanja pravice po sodni poti.

potrošnik upravičen do uveljavljanja pravic nasproti kreditodajalcu ne glede na to, ali je blago oziroma storitev navedno v kreditni pogodbi.

73. Seveda bo moralo predložitveno sodišče preveriti, koliko se lahko uporabljajo ustrezni predpisi nacionalnega prava, da to ne bo pripeljalo do rezultata, ki bi bil v nasprotju s cilji tako razloženega člena 11 Direktive.

74. Končno, menim, da je glede na navedbe predložitvenega sodišča in nekaterih intervenientk v zvezi z obstojem očitne povezave med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi v obravnavanem primeru smiselno pojasniti tudi, da v členu 11 pravice potrošnika do uveljevljanja pravic nasproti kreditodajalcu, če dobavitelj ne izpolnjuje pogodbenih obveznosti, niso pogojene s to okoliščino. Navedeni člen namreč zahteva, da se ta pravica prizna potrošniku vsaj v primerih, ko imata kreditodajalec in dobavitelj že vnaprej sklenjen dogovor, po katerem da kredit na voljo izključno navedeni kreditodajalec potrošniku navedenega dobavitelja za nakup blaga ali storitev pri navedenem dobavitelju in ta potrošnik dobi njegov kredit v okviru navedenega vnaprejšnjega dogovora (enaindvajseta uvodna izjava in člen 11(2)(b) in (c) Direktive).

75. Zato Sodišču predlagam, naj na prvo vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je zastavilo Tribunal d'instance, odgovori:

Iz člena 11 Direktive 87/102 izhaja, da se nacionalni predpisi o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga ali storitev, ki so sprejeti za uporabo navedenega člena ali so v skladu z njim, lahko uporabijo, čeprav v kreditni pogodbi ni navedeno blago ali storitev, katerega nakup se financira.

B – *Drugo vprašanje za predhodno odločanje*

1. Predhodne ugotovitve in dopustnost

76. Iz predložitvene odločbe jasno izhaja, da se Tribunal d'instance ne sprašuje, ali lahko po uradni dolžnosti uporabi določbe Direktive 87/102 (ki jih, kot sem razložil zgoraj, ni mogoče neposredno uporabljati v sporih med posamezniki), ampak ali lahko uporablja nekatere določbe *notranjega prava*, sprejete za uporabo določb navedene direktive ali v skladu z njimi.

77. Čeprav je v predložitveni odločbi v delu o dejanskem stanju navedeno, da se je med postopkom v glavni stvari Tribunal d'instance v vmesni odločbi z dne 1. junija 2005 po uradni dolžnosti sklicevalo na razloge, ki izhajajo iz členov zakonika v zvezi s prodajo od vrat do vrat in iz člena L. 311-10 zakonika, s katerim je predpisano, da je sklicevanje na določbe o soodvisnosti iz člena L. 311-20 in naslednjih zakonika v kreditnih pogodbah obvezno, se v isti predložitveni odločbi, v delu, ki se nanaša na drugo vprašanje za predhodno odločanje, problem morebitne uporabe določb po uradni dolžnosti zastavlja le v zvezi s tistimi predpisi, ki v nacionalno zakonodajo prenašajo člena 11 in 14 Direktive.[30]

78. Zato menim, da je treba drugo vprašanje za predhodno odločanje, čeprav je zastavljeno razmeroma široko, v skladu z utemeljitvijo iz predložitvene odločbe obravnavati kot vprašanje, ki se nanaša na možnost, da nacionalno sodišče po uradni dolžnosti uporabi predpise o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi iz člena L. 311-20 in naslednjih zakonika, če se s temi členi v pravni red prenašajo določbe člena 11 Direktive 87/102.

79. Predložitveno sodišče navaja, da se lahko na podlagi postopkovnih predpisov iz njegovega nacionalnega prava, kot jih razlaga Cour de Cassation, sodišče po uradni dolžnosti sklicuje samo na predpise „splošnega javnega reda", sprejete v splošnem interesu, ne pa tudi na predpise „varstvenega javnega reda", sprejete v interesu določene kategorije subjektov. Dalje, pojasnjuje, da Cour de Cassation v sodni praksi in na podlagi svojega mnenja, da je bila zakonska ureditev potrošniških kreditov zasnovana izključno v interesu potrošnikov in torej zunaj splošnega javnega reda, nasprotuje temu, da bi se določbe iz člena L. 311-20 in naslednjih zakonika uporabljale po uradni dolžnosti.

80. Predložitveno sodišče, da bi preverilo pravilnost takega pristopa Cour de Cassation, prosi Sodišče, naj pojasni, ali je namen Direktive 87/102 širši od samega varstva potrošnikov in ali se torej nanaša tudi na organizacijo trga potrošniških kreditov. Zdi se, da predložitveno sodišče meni, da bi lahko ob pritrdilnem odgovoru upravičeno uporabilo določbe člena L. 311-20 in naslednjih zakonika po uradni dolžnosti, saj bi bilo treba v tem primeru šteti, da sodijo med predpise splošnega javnega reda.

81. Videti je, da predložitveno sodišče Sodišču predlaga, naj poda pojasnilo namena Direktive 87/102 predvsem za potrebe uporabe pojmov in pravil *notranjega procesnega prava*, iz katerih bi lahko izhajala možnost, da po uradni dolžnosti uporabi predpise iz

30 — Drugo vprašanje za predhodno odločanje pravzaprav ne bi bilo pomembno za rešitev sodnega postopka v glavni stvari, če bi ga obravnavali v zvezi z morebitno uporabo po uradni dolžnosti določb zakonika o prodaji od vrat do vrat, o možnosti katere razmišlja predložitveno sodišče v vmesni odločbi z dne 1. junija 2005 (*te določbe pa niso sprejete za izvajanje Direktive* 87/102, ampak Direktive Sveta 85/577/EGS z dne 20. decembra 1985 za varstvo potrošnika v primeru pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov (UL L 372, str. 31)), ali člena L. 311-10, točka 3, zakonika, v katerem je določeno, da se je v kreditnih pogodbah treba sklicevati na predpise o soodvisnosti v skladu s členom L. 311-20 in naslednjimi, *ne da bi bilo to sklicevanje zahtevano z Direktivo 87/102.*

členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika. S tega vidika bi torej šlo za uporabo teh predpisov po uradni dolžnosti, ki bi bila v skladu z notranjim pravom in je ne bi narekovalo pravo Skupnosti.

82. Ob upoštevanju navedenega pa menim, da bi moralo Sodišče vprašanje za prehodno odločanje obravnavati v širšem okviru, torej tako, da bi predložitvenemu sodišču nakazalo, koliko narekuje uporabo navedenih določb zakonika po uradni dolžnosti morebiti prav pravo Skupnosti, ne glede na uporabo zgoraj navedenih načel in pravil nacionalnega procesnega prava z namenom doseganja ciljev Direktive 87/102.

83. Vendar družba Franfinance oporeka dopustnosti drugega vprašanja za predhodno odločanje in dokazuje, da to ni potrebno za rešitev spora o glavni stvari. Poudarja, da sta se zakonca Rampion v nasprotju s trditvami iz predložitvene odločbe v pritožbi izrecno sklicevala na soodvisnost med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi, ki sta ju podpisala, prav s tem, da sta pristojnemu sodišču predlagala, naj ugotovi, da se prva pogodba zaradi odločbe o razveljavitvi ali razvezi druge pogodbe „posledično" razveže. Zato naj ne bi bilo nikakršne potrebe, da se po uradni dolžnosti uporabijo določbe, na katere sta se sklicevala tožnika.

84. V zvezi s tem ugotavljam, da iz spisa v tej zadevi izhaja, da sta zakonca Rampion po sodni poti zahtevala razvezo kreditne pogodbe, ki sta jo sklenila s Franfinance, in sicer „posledično" zaradi navedene odločbe o razveljavitvi ali razvezi pogodbe o dobavi, ki sta jo sklenila s KpK, sprejetje katere sta predlagala primarno. Kljub temu iz spisa ne izhaja, ali sta se v podporo predlogu v zvezi z razvezo kreditne pogodbe izrecno sklicevala na člena L. 311-20 in L. 311-21 zakonika. Čeprav menim, da ni nerazumno sklepati, kot v bistvu trdi Franfinance, da sta se zakonca Rampion na navedene člene sklicevala vsaj posredno, pa vendarle ugotavljam, da – kot vse kaže – predložitveno sodišče meni drugače in da mora o tem odločati predložitveno sodišče in ne Sodišče, saj gre tu za vprašanje izključno nacionalnega procesnega prava. Poleg tega ni videti, da bi se zakonca Rampion po sodni poti prizadevala doseči razvezo kreditne pogodbe tudi posledično glede na razvezo dobavne pogodbe, predlagane podredno.

85. Nikakor torej ni tako očitno, kot trdi Franfinance, da razlaga prava Skupnosti, za katero je zaprošeno v drugem vprašanju za predhodno odločanje, ni povezana s koristnostjo odgovora ali s predmetom spora o glavni stvari ali da je postavljeno vprašanje hipotetično. Ne zdi se mi torej, da bi lahko dvomili o dopustnosti tega vprašanja.

2. Temelj

86. Glede ciljev, ki jih je zakonodajalec Skupnosti zasledoval s sprejetjem Direktive 87/102, iz uvodnih izjav izhaja, da je želel s to direktivo omiliti razlike v zakonodaji držav članic na področju potrošniških kreditov, in sicer z dvojnim namenom, to je da bi vzpostavili skupni trg potrošniških kreditov (tretja in četrta uvodna izjava) in da bi zaščitili potrošnike, katerim so ti krediti odobreni (šesta, sedma in deveta uvodna izjava).[31] Na to opozarjajo v pisnih stališčih glede drugega vprašanja za predhodno odločanje tudi Komisija ter francoska, italijanska in španska vlada.

87. Podrobneje je glede prvega namena v uvodnih izjavah navedene direktive zapisano, da „lahko te razlike v predpisih vodijo do izkrivljanja konkurence med kreditodajalci na skupnem trgu“ (druga uvodna izjava), „omejujejo možnosti potrošnika, da bi dobil kredit v drugih državah članicah“ in „lahko vplivajo na obseg in naravo zaprošenega kredita ter tudi na nakup blaga in storitev“ (tretja uvodna izjava), zato „te razlike vplivajo na prosto gibanje blaga in storitev, ki jih potrošniki lahko dobijo s kreditom ter tako neposredno ovirajo delovanje skupnega trga“ (četrta uvodna izjava) in „bi vzpostavitev skupnega trga za potrošniške kredite bila enako v korist potrošnikom, kreditodajalcem, proizvajalcem, trgovcem na debelo in trgovcem na drobno ter ponudnikom storitev“ (peta uvodna izjava).

88. Zato ni dvoma, da se z usklajevanjem nacionalnih predpisov o potrošniških kreditih, kar je namen Direktive 87/102, ne želi le zagotoviti minimalna raven zaščite potrošnikov v vseh državah članicah, ampak predvsem spodbujati ustvarjanje čim bolj enakih konkurenčnih pogojev za potrošniške kredite na ozemlju Skupnosti z odpravljanjem glavnih normativnih vzrokov, ki ovirajo ali izkrivljajo svobodno konkurenco med kreditodajalci, kar je koristno za gospodarsko učinkovitost tako trga potrošniških kreditov kot trga blaga in storitev, ki jih je mogoče kupiti na kredit.

89. Ne bi se torej mogel strinjati z razlago, da so določbe Direktive 87/102 in posledično tudi nacionalni predpisi, sprejeti za njeno izvajanje, namenjeni izključno varstvu potrošnikov. Ob tem pa mora vseeno predložitveno sodišče in ne Sodišče presoditi, ali je treba glede na namen Direktive 87/102 nacionalne predpise, s katerimi je prenesena, med njimi člena L. 311-20 in L. 311-21

31 — Sodbi z dne 23. marca 2000 v zadevi Berliner Kindl Brauerei (C-208/98, Recueil, str. I-1741, točka 20) in z dne 4. marca 2004 v zadevi Cofinoga (C-264/02, Recueil, str. I-2157, točka 25).

zakonika, opredeliti kot predpise „splošnega javnega reda" (kot se mi vendarle zdi smiselno), da bi se lahko uporabljali po uradni dolžnosti *v skladu z nacionalnim procesnim pravom.*

90. Poleg tega ne mislim, da bi se odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje lahko omejil le na zgoraj navedene ugotovitve. Menim namreč, da se ob njem, če ga beremo v skladu z obrazložitvijo iz predložitvene odločbe, vprašanje o možnosti uporabe določb iz členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika po uradni dolžnosti zastavlja v širšem smislu. Z vprašanjem, koliko se lahko rešitve, ki jih je Sodišče sprejelo v sodbah Océano Grupo Editorial in Salvat Editores ter Cofidis, uporabijo za predpise o potrošniškem kreditu,[32] Tribunal d'instance v bistvu poziva Sodišče, naj navede tudi, ali lahko nacionalno sodišče uporablja določbe členov L. 311-20 in L. 311-21 zakonika po uradni dolžnosti *v skladu z zakonodajo Skupnosti,* tudi ko nacionalno procesno pravo to možnost izključuje.

91. Strinjam se torej z ugotovitvijo Komisije, da je treba za odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje opredeliti, ali varstvo potrošnika, ki naj bi se zagotovilo z Direktivo 87/102, predpostavlja, da lahko nacionalno sodišče po uradni dolžnosti uporablja nacionalni predpis o varstvu potrošnikov, sprejet za izvajanje člena 11(2) te direktive.[33]

53. Na to vprašanje so pritrdilno odgovorile Komisija ter italijanska in španska vlada, in to na podlagi zatrjevane upoštevnosti – tudi v zvezi z obravnavano tematiko – razlogov, zaradi katerih je Sodišče v sodbah Océano Grupo Editorial in Salvat Editores ter Cofidis zatrdilo, da učinkovito varstvo pravic potrošnikov, zagotovitev katerih je bila zakonodajalčeva namera, ko je sprejel Direktivo 93/13, od nacionalnega sodišča zahteva, da po uradni dolžnosti ugotavlja nedovoljene pogoje v pogodbah.

93. Tega stališča ne delita avstrijska in francoska vlada. Avstrijska vlada opozarja, da lahko samo države članice določijo način sodnega varstva pravic, ki jih je nameraval potrošniku zagotoviti zakonodajalec Skupnosti z Direktivo 87/102, in čeprav so države članice dolžne zagotoviti učinkovitost tega varstva, to ne pomeni nujno, da imajo nacionalna sodišča dolžnost ali možnost po uradni dolžnosti uporabiti predpise, ki ščitijo potrošnika. Tudi francoska vlada se sklicuje na načelo procesne avtonomije držav članic, ki naj bi bilo v obravnavanem primeru posebej poudarjeno v členu 11(2), drugi

32 — Glej točko 26 zgoraj.

92 — Glej pisna stališča Komisije, točka 33.

pododstavek, Direktive 87/102, in trdi, da sodna praksa Cour de Cassation, ki sodišču ne dovoljuje, da se po uradni dolžnosti sklicuje na razloge iz predpisov o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi, ne krši načel enakovrednosti in učinkovitosti, ki v skladu s sodno prakso Skupnosti omejujeta navedeno procesno avtonomijo. Podrobneje, glede učinkovitosti varstva poudarja, da ta sodna praksa potrošniku ne otežuje čezmerno niti praktično ne onemogoča doseči, da bi sodišče ugotovilo obstoj pogojev za uporabo teh določb, poleg tega pa ni v nobeni določbi zakonika predpisano, da bi moral potrošnik to ugotovitev zahtevati v določenem roku. In, končno, francoska vlada meni, da sodbi Océano Grupo Editorial in Salvat Editores ter Cofidis v obravnavanem primeru nista upoštevni, saj naj bi njuni rešitvi temeljili na določbah Direktive 93/13, kakršnih ni v Direktivi 87/102.

94. Naj najprej spomnim, da morajo v skladu z ustaljeno sodno prakso in ob upoštevanju načela sodelovanja iz člena 10 ES nacionalna sodišča zagotoviti sodno varstvo pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi predpisov prava Skupnosti z neposrednim učinkom. Če za določeno področje ni zakonodaje Skupnosti, je treba v skladu z notranjo pravno ureditvijo posamezne države članice določiti pristojna sodišča in postopkovna pravila za uporabo pravnih sredstev, ki zagotavljajo varovanje pravic, ki pripadajo posamezniku na podlagi predpisov prava Skupnosti z neposrednim učinkom. Vendar navedena postopkovna pravila ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva, in ne smejo praktično onemogočiti oziroma čezmerno otežiti uveljavljanja pravic, ki jih daje pravni red Skupnosti.[34]

95. Gre za znana načela „procesne avtonomije“ držav članic ter za njihove omejitve, ki izhajajo iz spoštovanja načel „enakovrednosti“ in „učinkovitosti“ varstva. Upoštevati je treba, da se ta načela, ki se poudarjajo v zvezi s sodnim varstvom pravic, ki jih posameznikom dajejo predpisi prava Skupnosti z neposrednim učinkom, enako uporabljajo tudi v zvezi s sodnim varstvom pravic, ki jih ima posameznik na podlagi nacionalnih predpisov, sprejetih za uporabo ali v skladu z določeno direktivo Skupnosti brez neposrednega učinka, ki pa kljub temu podeljuje posamezniku pravice. Dejansko gre tako v prvem kot v drugem primeru za pravice, „ki izhajajo iz prava Skupnosti“, in povsem neprimerno bi bilo trditi, da so lahko omejitve procesne avtonomije, ki jo uživajo države članice pri določanju sodnega varstva teh pravic, ohlapnejše, če je direktiva prenesena v nacionalno zakonodajo, kot če ni.

34 — Glej zlasti sodbi z dne 16. decembra 1976 v zadevi Rewe (33/76, Recueil, str. 1989, točka 5) in v zadevi Comet (45/76, Recueil, str. 2043, točke od 12 do 16); z dne 9. novembra 1983 v zadevi San Giorgio (199/82, Recueil, str. 3595, točka 12) in z dne 14. decembra 1995 v zadevi Peterbroeck (C-312/93, Recueil, str. I-4599, točka 12).

96. Praviloma velja, da je načelo učinkovitosti varstva pravic spoštovano, ko postopkovna pravila za uporabo pravnih sredstev, katerih namen je varstvo pravic, ki izhajajo iz prava Skupnosti, posamezniku zagotavljajo ustrezne možnosti za uveljavljanje teh pravic po sodni poti.[35] Prekratki roki ali prezahtevna dokazna bremena lahko na primer imetniku pravic čezmerno otežijo ali praktično onemogočijo njihovo uveljavljanje po sodni poti.

97. Na področje navedenih postopkovnih pravil sodijo nedvomno tudi predpisi in načela nacionalnega postopkovnega prava v zvezi z možnostjo sodišča, da ukrepa na lastno pobudo. Čeprav prepoved za nacionalna sodišča, da bi po uradni dolžnosti uporabljala predpise, ki podeljujejo pravice, izhajajoče iz zakonodaje Skupnosti, imetnikom pravice ne onemogoča uveljavljanja teh pravic po sodni poti, je treba vendarle opozoriti, da je Sodišče že upoštevalo, da lahko učinkovito varstvo pravic, ki izhajajo iz zakonodaje Skupnosti, v določenih okoliščinah vendarle zahteva ukrepanje nacionalnega sodišča po uradni dolžnosti.

98. Tako je Sodišče v sodbi Peterbroeck[36] razsodilo, da pravo Skupnosti nasprotuje uporabi nacionalnega postopkovnega predpisa, ki v podobnih okoliščinah kot v postopku v glavni stvari, obravnavanem v navedeni sodbi, nacionalnemu sodišču preprečuje, da bi po uradni dolžnosti preizkusilo skladnost določbe nacionalnega prava z določenim predpisom Skupnosti, če se posameznik na tega ni skliceval v določenem roku. V isti sodbi je Sodišče pojasnilo, da je treba „vsak primer, v katerem se postavi vprašanje, ali določen nacionalni postopkovni predpis onemogoča ali čezmerno otežuje uporabo prava Skupnosti, [...] preučiti ob upoštevanju vloge tega predpisa v celotnem postopku, glede na potek in posebnosti postopka pred različnimi nacionalnimi pravosodnimi organi".[37]

99. V sodbi Océano Grupo Editorial in Salvat Editores je Sodišče ob sklicevanju na klavzulo o pristojnem sodišču, vključeno v pogodbo, sklenjeno med potrošnikom in ponudnikom v skladu z Direktivo 93/13, čeprav ni izrecno navajalo svoje sodne prakse, navedene v točki 94 zgoraj, razsodilo, da je učinkovito varstvo potrošnika lahko zagotovljeno le takrat, ko ima nacionalno sodišče možnost, da po uradni dolžnosti ugotovi morebitno neskladnost pogojev z navedeno direktivo.[38] Do tega sklepa je

35 — Generalni pravobranilec Jacobs je v sklepnih predlogih, predstavljenih 15. junija 1995 k sodbi z dne 14. decembra 1995 v zadevah Van Schijndel in Van Veen (C-430/93 in C-431/93, Recueil, str. I-4705, točka 25), trdil, da je za spoštovanje načela učinkovitosti „dovolj, da nacionalni postopkovni predpisi dajejo posameznikom učinkovito možnost uveljavljanja njihovih pravic".

36 — Zgoraj navedena sodba Peterbroeck, točka 21.

37 — Prav tam, točka 14. Na isto merilo za presojo se je Sodišče kasneje sklicevalo tudi v zgoraj navedeni sodbi Cofidis, točka 37.

38 — Zgoraj navedena sodba Océano Grupo Editorial in Salvat Editores, točka 26.

Sodišče prišlo *samo na podlagi* naslednjih ugotovitev, predstavljenih v točki 26 navedene sodbe:

„Cilja člena 6 Direktive 93/13, v skladu s katerim morajo države članice zagotoviti, da nedovoljeni pogoji ne bodo zavezujoči za potrošnike, ne bi bilo mogoče doseči, če bi ti morali sami ugotavljati nezakonitost teh pogojev. V sporih, ki pogosto dosegajo omejene vrednosti, lahko honorar pravnih zastopnikov presega znesek, za katerega gre, kar lahko potrošnika odvrne od tega, da bi oporekal nedovoljeni klavzuli. Čeprav postopkovni predpisi mnogih držav članic posameznikom v takih primerih dopuščajo, da se branijo sami, obstaja nezanemarljivo tveganje, da potrošnik predvsem zaradi nevednosti ne bi uveljavljal nezakonitosti pogoja, izpolnjevanje katerega se od njega zahteva".

100. Sodišče je torej sklepalo, da je posredovanje sodišča po uradni dolžnosti potrebno za zagotavljanje učinkovitega varstva potrošnika v skladu z Direktivo 93/13 na podlagi dejstva, da lahko nesorazmernost med vrednostjo spora in honorarjem, ki ga je treba plačati pravnemu zastopniku, potrošnika napelje k temu, da bi se odrekel uveljavljanju pravic po sodni poti oziroma da bi jih v pravnih ureditvah, ki to omogočajo, uveljavljal sam in torej neustrezno.

101. Te ugotovitve je Sodišče povzelo v kasnejši sodbi Cofidis,[39] da bi pojasnilo, da lahko tak postopkovni predpis, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da bi po izteku določenega roka zapadlosti po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika ugotovil nedovoljenost pogoja, katerega izpolnjevanje zahteva ponudnik, v sporih, v katerih so udeleženi potrošniki, pretirano oteži uresničevanje varstva, ki naj bi bilo zagotovljeno z Direktivo 93/13.[40]

102. Enako kot Komisija in španska vlada tudi sam menim, da so zgornje navedbe povsem primerne tudi v zvezi z varstvom pravic potrošnika, ki izhajajo iz Direktive 87/102. Rekel bi celo, da so v tem okviru še bolj upravičene, saj v primeru, ko potrošnik kupi blago ali storitev na kredit, to običajno stori, ker so njegova finančna sredstva dokaj omejena, zato je nevarnost, da ga bodo stroški za pravno pomoč odvrnili od uveljavljanja oziroma vsaj od ustreznega uveljavljanja pravic po sodni poti, še bolj verjetna.

39 — Zgoraj navedena sodba Cofidis, točki 33 in 34.

40 — Prav tam, točka 36.

103. Poleg tega pa se mi ne zdi, da bi se lahko v podporo nasprotnemu stališču sklicevali na okoliščino, ki jo je poudarila francoska vlada, in sicer da v Direktivi 87/102 ni določb, podobnih določbam iz členov 6 in 7 Direktive 93/13.

104. Res je sicer, da se je Sodišče v točki 26 sodbe Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (glej točko 99 zgoraj) oprlo na člen 6 Direktive 93/13, vendar menim, da njegova vsebina ni bila ključnega pomena za razmišljanje Sodišča. Prav gotovo je s predpisovanjem državam članicam, naj zagotovijo, „da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, niso zavezujoči za potrošnika", v tem členu opisano prav bistvo varstva, ki ga želi Direktiva 93/13 zagotoviti potrošniku na ravni materialnega prava pred pogodbenimi pogoji, ki niso bili predmet individualnega pogajanja in jih je mogoče označiti za nedovoljene v smislu navedene direktive; vendar je zgoraj navedeno razmišljanje Sodišča osredotočeno predvsem na posebne pogoje, ki se nanašajo na naravo spora in postopka, potrebnega za njegovo rešitev, ter na dejstvo, da lahko ti pogoji ovirajo učinkovito sodno varstvo materialnopravnega položaja, ki ga je potrošniku z navedeno direktivo nameraval zagotoviti zakonodajalec Skupnosti.

105. Čeprav v členu 11(2) Direktive 87/102 ni natančno določeno, v kakšnem „obsegu" je mogoče uveljavljati pravice potrošnika nasproti kreditodajalcu, saj je opredelitev tega zaupana državam članicam, je v njem kljub temu predvideno, da je treba te pravice v določenih okoliščinah potrošniku zagotoviti v okviru nacionalnega pravnega reda; v pravnem redu Skupnosti pa je na splošno zahtevano, da je glede teh pravic – podeljenih potrošniku na podlagi nacionalnega materialnega prava, ki pa izhaja iz prava Skupnosti – zagotovljeno učinkovito varstvo s predpisi nacionalnega procesnega prava. Vendar obstaja nevarnost, da bi to varstvo, če sodišče ne bi ukrepalo po uradni dolžnosti, preprečili prav tisti posebni pogoji, povezani z naravo spora in postopkom, potrebnim za njegovo rešitev, ki jih je Sodišče ugotovilo v točki 26 sodbe Océano Grupo Editorial in Salvat Editores.

106. Glede člena 7 Direktive 93/13 je Sodišče v točkah 27 in 28 zgoraj navedene sodbe res ugotovilo, da je preizkus morebiti nedovoljenih pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti tudi ustrezen instrument za preprečevanje vključevanja nedovoljenih pogojev v pogodbe, ki jih sklepa ponudnik s potrošniki, ta cilj pa morajo države članice na podlagi tega člena zasledovati. Kljub temu menim, da v okviru navedene sodbe ta ugotovitev le še dodatno obrazloži rešitev, ki jo je Sodišče sprejelo glede tega, da je treba sodiščem omogočiti ukrepanje po uradni dolžnosti; to stališče, kot sem že poudaril, je Sodišče oblikovalo na podlagi sklepa iz točke 26 navedene sodbe, utemeljenega izključno na okoliščinah, ki bi potrošnika

lahko odvrnile od tega, da bi ustrezno po sodni poti uveljavljal pravice, povezane s pravnim položajem, ki mu ga je z Direktivo 93/13 nameraval zagotoviti zakonodajalec Skupnosti.

107. Glede drugega pomisleka pa ugotavljam, da dejstvo, da sta spor, ki ga rešuje Tribunal d'instance, sprožila zakonca Rampion, ki ju zastopa odvetnik, medtem ko se v nacionalnih sporih, na podlagi katerih sta bili izrečeni sodbi Océano Grupo Editorial in Salvat Editores ter Cofidis, potrošniki niso obrnili na sodišče, ne opravičuje stališča, da bi bilo treba v obravnavanem primeru glede potrebe po ukrepanju sodišč po uradni dolžnosti za zagotovitev učinkovitega varstva pravic potrošnika izpeljati drugačen sklep, kot ga je oblikovalo Sodišče v navedenih sodbah. Težavo je namreč treba rešiti na splošni ravni, to je ob upoštevanju narave spora in lastnosti postopka, potrebnega za njegovo rešitev, in s posplošitvijo posebnih okoliščin posameznega postopka. Poleg tega ne razumem, kako bi bilo mogoče dopustiti, da bi za isti predpis o varstvu potrošnika veljalo, da se za nekega potrošnika lahko uporablja po uradni dolžnosti, za drugega pa ne, in to samo zato, ker se prvi ni branil po sodni poti s pomočjo odvetnika, drugi pa.

108. Sodišču zato predlagam, naj na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovori:

Namen Direktive 87/102 ni samo zagotoviti varstvo potrošnikov, ki dobijo potrošniški kredit, ampak tudi in predvsem zagotoviti vzpostavitev skupnega trga potrošniških kreditov.

Za učinkovito varstvo pravic, ki se ga v členu 11 Direktive 87/102 želi zagotoviti potrošniku, je treba nacionalnemu sodišču dopustiti možnost, da po uradni dolžnosti uporabi nacionalne predpise o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga in storitev, sprejete za uporabo navedenega člena ali v skladu z njim.

V – Predlog

109. Na podlagi zgoraj navedenih ugotovitev Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je predložilo Tribunal d'instance de Saintes z odločbo z dne 16. novembra 2005, odgovori:

1. Iz člena 11 Direktive Sveta št. 87/102/EGS z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti izhaja, da se nacionalni predpisi o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga in storitev, ki so sprejeti za uporabo navedega člena ali so v skladu z njim, lahko uporabijo, čeprav v kreditni pogodbi ni navedbe blaga ali storitve, ki se financira iz tega kredita.

2. Namen Direktive 87/102 ni samo zagotoviti varstvo potrošnikov, ki dobijo potrošniški kredit, ampak tudi in predvsem zagotoviti vzpostavitev skupnega trga potrošniških kreditov.

   Za učinkovito varstvo pravic, ki se ga v členu 11 Direktive 87/102 želi zagotoviti potrošniku, je treba nacionalnemu sodišču dopustiti možnost, da po uradni dolžnosti uporabi nacionalne predpise o soodvisnosti med kreditno pogodbo in pogodbo o dobavi blaga in storitev, sprejete za uporabo navedenega člena ali v skladu z njim.